

İzmir Körfezi Otopanı ve Gediz Deltası Koruma Alanı

Flamingolar, otopan projesine direniyor!

İzmir Körfezi'nin Doğal Açından Önemi

İzmir'i tek başına bir şehir olarak algılamak mümkün değil. İzmir, Anadolu ve geniş Akdeniz Havzası arasında bir köprü konumundadır. Tıpkı kum saatinin dar yerinde olduğu gibi Anadolu'nun her yerinden akan kültür ve ürünler burada buluşur ve Körfez'den geçerek Akdeniz'in diğer coğrafyalarına yayılır. Bunun nedeni, şehrin bir körfez ve bir nehrin, yani İzmir Körfezi'nin ve Gediz Nehri'nin buluştuğu benzersiz coğrafyada doğmuş olmasıdır. Burada, deniz ve tatlı su, Ege'nin başka hiç bir yerinde olmadığı kadar iç içe geçmiştir ve bu çok özel coğrafi koşul İzmir şehrinin köklerini oluşturur. İzmir Körfezi'nin doğu kıyısındaki Gediz Deltası, 401 kilometre uzunluğundaki Gediz Nehri'nin körfezle buluştuğu yerdir ve Karşıyaka'dan başlayarak Foça'nın güneyindeki tepelere kadar uzanır. Bu bölge, yeryüzünün en zengin ve benzersiz doğal alanlarından biridir. Flamingoların dünya nüfusunun yüzde onu, İzmir'in Gediz Deltası'nda yaşamaktadır. Burası, nesli küresel ölçekte tehlike altında olan tepeli pelikan, Akdeniz foku ve Caretta caretta deniz kaplumbağasının birlikte yaşadığı tek alandır. Bu özellikleri nedeniyle Türkiye'deki 14 Ramsar Alanı'ndan biri olan Gediz Deltası, pek çok kanun ile yasal koruma altındadır. Delta, dünya ölçeğinde Önemli Doğa Alanı ve Önemli Kuş Alanı'dır ve UNESCO'nun dört Dünya Doğa Mirası kriterlerinin tamamını sağlamaktadır. Tüm Ege Denizi'ndeki en önemli balık yavrulama ve beslenme alanlarından biridir ve Türkiye'deki tuz üretiminin yaklaşık üçte biri burada gerçekleşmektedir.

Gediz Deltası Hakkında Bilmeniz Gereken Beş Gerçek

- İzmir gibi nüfusu dört milyonu aşan bir metropolün içinde yer alan yeryüzünün tek sulak alanıdır.
- UNESCO'nun dört Dünya Doğa Mirası kriterinin tümünü sağlamaktadır. Dünya ölçeğinde Önemli Doğa Alanı ve Önemli Kuş Alanı'dır.
- Flamingoların dünya nüfusunun yüzde onu, İzmir'in Gediz Deltası'nda yaşamaktadır. Nesli küresel ölçekte tehlike altında olan tepeli pelikan, Akdeniz foku ve Caretta caretta deniz kaplumbağasının birlikte yaşadığı tek alandır.
- Tüm Ege Denizi'ndeki en önemli balık yavrulama ve beslenme alanlarından biridir ve Türkiye'deki tuz üretiminin yaklaşık üçte biri burada gerçekleşmektedir.
- Delta, ulusal ve uluslararası yasalarla korunmasına karşın Körfez Geçiş Otopanı Projesi nedeniyle yeryüzünün en çok tehlike altındaki 422 kuş alanı arasında yer almaktadır.

Gediz Deltası UNESCO Dünya Mirası Adayı

UNESCO Dünya Mirası kavramı 1975 yılında yürürlüğe giren Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi ile uluslararası bir koruma statüsü olarak tanımlanıyor. UNESCO Dünya Mirası alanlarının on kriteri bulunuyor ve bunların altısı kültürel, dördü ise doğayla ilgili. Bir alanın UNESCO Dünya Doğa Mirası Listesi'ne dahil edilebilmesi için Dünya Miras Komitesi tarafından belirlenen olağanüstü evrensel değerini ölçen dört doğal kriterden sadece birini karşılaması yeterli.

Türkiye'de bugüne kadar on yedi kültürel ve iki karma Dünya Mirası ilan edilmiş olmakla beraber, UNESCO Dünya Doğa Mirası statüsüne sahip bir alan henüz bulunmuyor. Prof. Dr. Ahmet Karataş, Yrd. Doç. Erol Kesici ve Doğa Derneği Koruma Programı Koordinatörü İtri Levent Erkol'un hazırladığı rapora göre Türkiye'nin en büyük yüz ölçümüne sahip kıyı sulak alanlarından biri ve flamingoların yuvası olan İzmir'in Gediz Deltası, UNESCO'nun Dünya Doğa Mirası ile ilgili dört kriterinin tamamını sağlıyor ve bu özelliği ile dünyadaki nadir alanlardan biri.

Gediz Deltası, 158 yıldır bilimsel olarak araştırılıyor ve 1998 yılından bu yana Ramsar Sözleşmesi kapsamında Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alan statüsüne sahip. Aynı zamanda doğal sit alanı olarak korunan İzmir'in Gediz Deltası, UNESCO'nun eşsiz doğal güzelliklere ve estetik öneme sahip olmak; önemli fizyografik özellikler göstermek; kara, tatlı su, kıyı ve deniz ekosistemleri ile canlı topluluklarının gelişiminde önem taşımak ve son olarak tehlike altındaki türleri içeren yaşam alanlarına sahip olmak konulu dört UNESCO kriterini ayrı ayrı sağlıyor. Akademisyenler tarafından hazırlanan rapor, deltanın her bir kriteri hangi gerekçelerle sağladığını tek tek ortaya koyuyor.

1979 yılında Grand Canyon (Büyük Kanyon), 2000 yılında Amazon Yağmur Ormanları ve geçtiğimiz yıllarda daha birçok doğal alan buldukları ülkelerde UNESCO Dünya Doğa Mirası ilan edildi. Bu nedenle dünyaca bilinirlikleri arttı. İzmir'in Gediz Deltası ise hak ettiği bu unvanı almak şöyle dursun İzmir Körfez Otobanı gibi yıkım projeleri ile karşı karşıya geliyor.

İzmir Körfez Otobanı ve Gediz Deltası

Mart 2017'de körfezi güney kuzey yönünde geçmesi planlanan İzmir Körfez Otobanı'nın çevre etki değerlendirme raporu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından onaylanmıştır. İzmir Körfez Otobanı'nın inşa edilmesi halinde dünyadaki on flamingodan birinin yaşadığı Gediz Deltası büyük tehdit altına girecektir ve bu koruma alanı geri dönüşsüz olarak zarar görecektir. İstanbul için üçüncü köprü projesi ne anlama geliyorsa, İzmir için de Körfez Otobanı Projesi aynı anlama gelmektedir. Her ikisinin de amacı ulaşım gibi görünse de, asıl sonucu şehrin doğal alanları yok ederek hızla büyümesi olacaktır. Körfez Otobanı'nın durdurulması için üç sivil toplum kuruluşu (Doğa Derneği, EGEÇEP, TMMOB) ve 85 vatandaş dava açmıştır. Dava henüz sonuçlanmamıştır.

Doğa Derneği'nin Talep ve Görüşleri

Türkiye Hükümeti

- İzmir Körfez Geçiş Otobanı başta olmak üzere alandaki tüm yapılaşma faaliyetlerini iptal etmeli ve Güney Gediz Deltası'na mutlak koruma alanı statüsü vermelidir.
- Gediz Deltası'nı UNESCO Dünya Doğa Mirası listesine dâhil etmelidir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi

- İzmir'in Gediz Deltası'ndaki her türlü yapılaşmanın ve İzmir Körfez Geçiş Otobanı'nın karşısında durarak Deltayı İzmirli'ler'e ve gelecek nesillere miras bırakmalıdır.
- Delta'nın Türkiye'nin ilk UNESCO Dünya Doğa Mirası olması için gerekli girişimlerde bulunmalıdır.

Dünyada içinden tüp geçit geçen yüzlerce kent var. Fakat içinde flamingoların yaşadığı dünyadaki tek şehir İzmir'dir Güncel proje planında köprü ayaklarının yer alacağı bölge, 1999 yılından bu yana I. Derece Doğal Sit Alanı olarak koruma altında. Aynı zamanda yaklaşık on yıl önce Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği altında Mutlak Koruma Bölgesi olarak tanımlanmış bir bölge. Bölgede on yıldır kesintisiz olarak yapılan ve son yıllarda Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün koordinasyonunda gerçekleştirilen "Kış Ortası Su Kuşu Sayımları" (KOSKS), köprü yapılmak istenen bölgenin flamingoların dünyadaki en önemli beslenme alanlarından biri olduğunu ortaya koyuyor. Düzenli olarak on binin üzerinde flamingo bu bölgede besleniyor. Flamingolar gün içinde uçarak yuvalama alanlarından bu bölgeye beslenmek üzere geliyor. Yani flamingolara zarar vermeden köprünün yapılması mümkün değil.

İzmir Büyükşehir Belediyesi ve Orman ve Su İşleri Bakanlığı işbirliği ile bu alanda yaşayan flamingolar için milyonlarca lira harcanarak bir üreme adası yapıldı ve bu adada her yıl on binlerce flamingo

yavrusu dünyaya gelmeye başladı. Şimdi aynı kuşların beslenme alanı yok edilmek isteniyor. Proje gerçekleşirse, flamingoların dünya nüfusu üzerinde ciddi bir tehdit oluşacak. Hiçbir köprü, hiçbir anıt İzmir'e doğanın sunduğu bu zenginliğin yerini dolduramaz. Paranız varsa istediğiniz yere köprü yapabilirsiniz fakat tek bir flamingonun dahi oraya gelmesini sağlayamazsınız. Bölgede yaşayan flamingoların varlığı aslında İzmir'de yaşayan insanların sağlığı da demek. Flamingoların yaşayamadığı bir şehirde insan da var olamaz.

Gediz Deltası'nın güneyini büyük bir şantiye alanına çevirecek olan bu proje, bir zamanlar Mavişehir'de olduğu gibi İzmir'in deltası ve flamingoları üzerindeki büyüme baskısının adım adım artmasına neden olacak. Dünyadaki on flamingodan birinin yuvası olan Gediz Deltası'na otoban yapılması asla düşünülmemeli. Proje için öngörülen yer çok sağlıklı bir kıyı sulak alanı ve bu yüzden flamingolar başta olmak üzere tepeli pelikan ve diğer kıyı kuşları on binlerce yıldır burada yaşıyor.

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu'nun da ifade ettiği gibi otoban projesi körfezdeki su dolaşımını daha da azaltarak bölgedeki doğal döngülere zarar verecek. Başkan Kocaoğlu'nun Otoban Projesi nedeniyle Körfez'in dibini tarayarak yüzülebilecek bir körfez yaratma projesini erteleme kararını destekliyoruz ve Gediz Deltası'nın UNESCO Dünya Doğa Mirası olması için bizlerle birlikte harekete geçmesini diliyoruz. İzmir Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı ve diğer ilgili kurumlardan talebimiz Gediz Deltası'nın ivedi olarak UNESCO listesine alınması ve Körfez Geçiş Otobanı projesinin iptal edilmesi. Gediz Deltası, İzmir'in ve Türkiye'nin değerini tüm dünya ölçeğinde anlatan eşsiz bir doğa mirası. Böylesine değerli bir doğal alan, hiçbir zarar gelmeden yaşatılmalı, İzmir halkına, Türkiye'ye ve gelecek nesillere UNESCO Dünya Doğa Mirası olarak taşınmalıdır. İzmir'in yanı başındaki Gediz Deltası, şehrin gelişimi önünde bir engel değil, İzmir kimliğini dünya ölçeğinde duyurmak için büyük bir fırsattır.